

זכור האחיה ותשכח השנאה

(לפי כי ת 13)

1. **כִּי תִפְגַּע שׂוֹד** - אֵיבֶכְךָ אוֹ חֲמֹר תִּעַשׂה הַשֵּׁב תִּשְׁכַּח לּוֹ: תִּרְאֶה חֲמֹר שְׂנֵאָתְךָ רִבִּין תַּחַת מִשְׁאֹ וְחִדְלֹת מַעֲזוֹב לּוֹ עֹזֹב תִּעֲזֹב עִמּוֹ: **אָמַר כ**

3. והוסיף במצות הטעינה להזהיר עליה במצות לא תעשה, כי בתורה אמר עוזב תעזוב עמו (שמות כג ה), מצות עשה. ועוד הוסיף, נפלים בדרך, כי שם אמר רובץ תחת משאו, ולא הזכיר שם רק החמור שדרכו לטעון משוי גדול וירבץ תחתיו. ואמר בכאן אחיך, ושם אייבך ושונאך (שם ד-ה), לאמר תעשה עמו כן וזכור האחיה ותשכח השנאה.

ראיין גוי' כג, ב

4. לכאורה, רבינו אומר כאן, שהתורה נותנת הוראה, שהמצוה צריכה להיעשות עם הרגשה של אחיה, באופן שהשנאה שכוחה - דהיינו איננה חיה בנפש. אפילו שבעצם הוא אייבך ושונאך, אבל כשמשיבים לו את האבידה או כשפורקים וטורענים עמו, זה צריך להיעשות באופן של זכירת האחיה ושכחת השנאה. [שמעתי].

כי אוי ארעין לא חילין א לא רע וצ 3

8. והנה כאן כתוב לא תראה כו' ובמשפטים³⁰ כי תראה, משום דשם כתוב שונאך ודרשו באלו מציאות³¹ אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא, וזה דמיירי כשיש עוד אבדה או לפרוק, ומוכרח להתבונן ולחשוב איזה קודם, אבל כשאין רק אחד אסור אפי' לחשוב ולהתמהמה כמעט רגע.

אין חובה כי תראה

10. **שְׁלֹשָׁה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵבֶנּוּ: יְמֵי שְׁאִינוּ כּוֹעֵס וְיְמֵי שְׁאִינוּ מִשְׁפַּר, יְוֵמֵי שְׁאִינוּ מַצְמִיד עַל מְדוּתָיו. שְׁלֹשָׁה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנֵאֵן: הַמְדַבֵּר אֶחָד בְּפִהוּ וְאֶחָד בְּלִבּוֹ, וְהַיּוֹדֵעַ עֲדוּת בְּחִבְרֹתוֹ וְאִינוּ מַעֲדֵד לּוֹ, וְהַרְוֹאֵה דָבָר עֲרֻה בְּחִבְרֹתוֹ וְיַעֲדֵד בּוֹ יְחִידִי. כִּי הָא דְטוֹבְכִיהָ חֲטָא וְאֶתָּא זִיגוּד לְחֻדְרִיהָ וְאֶתְהִיד בִּיהָ קַמִּיהָ דְרַב פִּפְא. נִגְדִיהָ לְזִיגוּד. אָמַר לִיהָ: "טוֹבְכִיהָ חֲטָא וְזִיגוּד מִיְנַגְדָּה? אָמַר לִיהָ: אֵין, דְּכִתִּיב: "לֹא יָקוּם עַד אֶחָד כִּי יִשׂ" וְאֶת לְחֻדְרָהּ אֶסְהַדֵּת בִּיהָ - שֵׁם רַע בְּעֻלְמָא קָא מְפַקֵּת בִּיהָ.**

אמר רבי שמואל בר רב יצחק אמר רב: מותר לשנאתו, שנאמר: "כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו". מאי שונא? אילימא א שונא גוי - והא תנא: ישונא שאמרו שונא ישראל, ולא שונא נכרי. אלא פשיטא שונא ישראל. ומי שקרא למסגיה? והכתיב: "לא תשנא את אחיך בלבבך!" אלא: דאיכא סגדי דעביד איסורא - כולי עלמא נמי מיסגי סגי ליה! מאי שונא האי? אלא לאו פי האי גוינא, דחזיא ביה איהו דבר ערוה. רב נחמן בר יצחק אמר: מצוה לשנאתו, שנאמר: "יראת ה' שונאך רע".

ראיין גוי' כג, ב

1. **לֹא תִרְאֶה אֶת־שׂוֹד אֶחִיךָ אוֹ אֶת־שִׂוֵּי נְדָחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הַשֵּׁב תִּשְׁכַּח לְאֶחִיךָ: וְאִם־ לֹא קָרֹב אֶחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעֶנּוּ וְאֶסְפַּתְנוּ אֶל־יְהוָה בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דְּרִשׁ אֶחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבַּתְנוּ לּוֹ: וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחֲמוֹר וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלֹתָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֹת אֶחִיךָ אֲשֶׁר־תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמִצְאֹתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם: לֹא תִרְאֶה אֶת־חֲמוֹר אֶחִיךָ אוֹ שׂוֹד נְפִלִים בְּדֶרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הֲקָם תִּקִּים עִמּוֹ:**

ראיין כה

5. **אָרִי תַחֲזִי חֲמֵרָא דְסַנְאָךְ רִבִּיעַ תַּחַת טוֹעֵנָה וְתַתְּמַנַּע מִלְּמַשְׁבַּק לֵה מַשְׁבַּק תִּשְׁבֹּק מָא דְבִלְבָד עֲלוּהִי וְחֲפַקְךָ עִמָּה**

אונקלוס אמו כג, ב

6. "עזיבה זו עזרה" ואין כאן מקרא קצר. אבל לפי ת"א עזיבה זו היא עזיבת השנאה שבלב, והכתוב הוא מקרא קצר. גם התוספתא מציינת "מצוה לפרוק עם השונא כדי לשובו את לבו" (בבא מציעא, ב כו) ולכן יש להעדיף "שונא לפרוק" על "אוהב לטעון" (שם). מתרגום אונקלוס המעמיד את כיבוש השנאה במרכז משתמע שהעיקר במצוה הוא כיבוש היצר ולא צער בעלי חיים.²⁷¹

ראיין אמו א 468

7. **תָּא שְׁמַע: אוֹהֵב לְפָרוֹק וְשׁוֹנֵא לְטַעוֹן - מַצְנֵה בְּשׁוֹנֵא כְּפִי לְכוּף אֵת יָצְרוּ. וְאֵי סִלְקָא דְעִתָּה צַעַר בְּעֵלֵי חַיִּים דְּאוֹרִיָּתָא, הָא עֲדִיהָ לִּיהָ! - אֶפִּילוּ הֵכִי, כְּפִי לְכוּף אֵת יָצְרוּ עֲדִיהָ.**

גא גא אג

9. **לֹא תִרְאֶה חֲמוֹר אֶחִיךָ כּוֹ (כב, ד) וּבְמִשְׁפָּטִים³⁰ כְּתִיב אוֹיְבֶכְךָ מִשׁוּם דְּבַעֲרֵבִי פִסְחִים⁴⁰ אָמַר מִי שְׂרִי לְשִׁנּוּי הָא כְּתִיב לֹא תִשְׁנֵא אֶחִיד בְּלִבְבְּךָ, וּמִכִּי בִּרְאָה בּוֹ שַׁעֲבַר עֲבִירָה, וְזֶה הִיָּה קוֹדֵם הַעֲגַל אֲשֶׁר הָיוּ כֹלָם מַמְלַכַת גּוֹי קְדוֹשׁ, אוֹ הָיָה שְׂרִי לְשִׁנּוּי אִם רָאָה בּוֹ עֲבִירָה, לֹא כֵן אַחֲרֵי כָל הַמִּסּוֹת אֲשֶׁר נִכְשְׁלוּ בַּעֲוֹנוֹת, אִם יִרְאֶה אָדָם בַּחֲבִירוֹ חֲטָא, אִם יִשְׁפֹּשׂ בַּמַּעֲשִׂי יִמְצֵא כִּמְהַמְשִׁלִּים וּפְסוּקִים, זֶה בִּפְרֹט זֶה וְזֶה בִּפְרֹט זֶה, לִכֵּן אֲסוּר לְשׁוֹנֵא אִישׁ כּוֹה, רַק מִי שְׁהוּא בַּעֲצֻמוֹ סוֹר מֵרַע וְצַדִּיק תָּמִים בְּדַרְכָּיו, אֲבָל קִשָּׁה לְמַצָּא כְּמוֹתָיו וְעַ"ז אָמְרוּ⁴¹ רֵאִיתִי בִ"ע וְהִמָּה מוֹעֲטִים, לִכֵּן כְּתִיב אֶחִיד.**

א

11. **שְׂרָאָה בּוֹ דְבַר עֲרוּה - וְאִם תֵּאמַר: דְּבִי־אֵלוּ מַצִּיאוֹת" (בבא מציעא לב, ב ושם) אמרינן: אוהב לפרוק ושונא לטעון, מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו. וחשתא, מה כפייית יצר שייך כיון דמצוה לשנאתו? ויש לומר: כיון שהוא שונא, גם חבירו שונא אותו, דכתיב (משלי כז): "כמים חפנים לפני כן לב האדם לאדם", ובאין מתוך כך לידי האדם שונא גמורה, ושייך כפייית יצר.**

אונקלוס

